

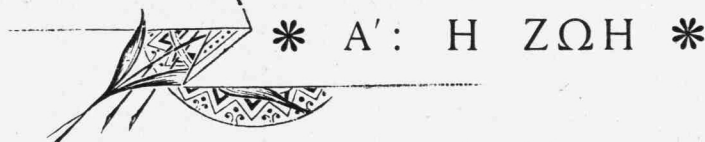
διολισθαίνει υπεράνω τῶν κενῶν κεφαλῶν καὶ τῶν κούφων διανοιῶν.

ὦ! Θεὰ τῆς ἐμπνεύσεως καὶ τοῦ κάλλους! Δέξου τὴν εὐχὴν καὶ τὴν ἱκεσίαν τῶν ἀνθρώπων! Σὺ καλλύνεις τὴν ζωὴν τὴν ἄνευ χάριτος καὶ ἄνευ ἔλξεως, σὺ ἀννψώνεις τὸν βίον τὸν πεζὸν καὶ ἄλαστον, σὺ πλάττεις τοὺς κόσμους τοὺς ὀνειρώδεις εἰς τοὺς ὁποίους πετᾷ ἡ ψυχὴ, ζητοῦσα ἄνεσιν καὶ γαλήνην. . . .

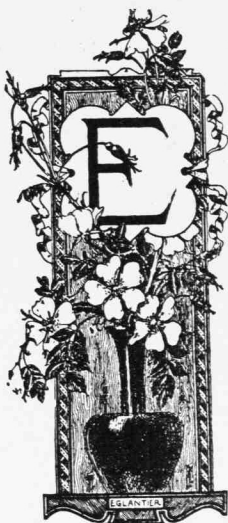
ὦ! Θεὰ τῆς ἐμπνεύσεως καὶ τοῦ κάλλους! Δέξου εὐμενῶς τὴν ἱκεσίαν τῶν καρδιῶν καὶ τῆς διανοίας καὶ πλάσσε τὸν κόσμον τὸν φανταστικὸν εἰς τὸν ὁποῖον ζητεῖ ἀνακούφισιν ἡ ψυχὴ. . . .

ΑΠΟ ΤΑ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑΤΑ ΜΟΥ

ΒΙΟΠΑΛΑΙΣΤΗΣ

ΛΑ πάρε τὰ βρεμμένα σου καὶ φεύγα.

Τὸ παιδίον ὠλίσθησε κάτωθεν τῆς πατρικῆς χειρὸς ὑψωμένης διὰ νὰ καταφέρῃ κόλαφον κατὰ τῆς κεφαλῆς του. Καὶ ἀφῖνον ὕστατόν τινα λυγμόν, ἐχύθη ἔξω εἰς τὸν δρόμον φωνάζον δυνατά.

— Σαπούνια μυρωδάτα, κύριοι. Σαπούνια !!

Ἦτον ὡσεὶ δωδεκαετής. Εὐκόρμον, μὲ μίαν κεφαλὴν πολὺ ὠραίαν, ἐπιστεφομένην ἀπὸ κόμην οὐλην, ἀτημέλητον καὶ φθειριῶσαν: Ἡ μορφὴ του ἐλαφρῶς μελαγχροινή, ἔφερεν ἐπάνω ὡσεὶ ἔχνη βαθείας θλίψεως: Δύο ὀφθαλμοὶ ἐκφραστικώτατοι, ἐπέτεινον τὴν εὐφυίαν, ἥτις ἐνεκλείετο εἰς τὴν παιδικὴν ἐκείνην κεφαλὴν, εἰς στραβισμόν δὲ διαρκῆς τοῦ κάτω χεῖλους, καὶ ἡ διακεχυμένη ἐπὶ τῆς μορφῆς αὐτοῦ μελαγχολία, σ' ἔκαμνον νὰ ἐννοῇς εὐθύς, ὅτι βαρέως ἔφερεν εἰς τὴν ψυχὴν ὁ παῖς τὸ ἄχθος τῆς ζωῆς, ἣν ἀπὸ τῆς ἀπαλῆς ἐκείνης ἡλικίας ἐρρίπτετο, ὅπως διεκδικήσῃ σπιθαμὴν πρὸς σπιθαμὴν.

Ἐπροχώρησε περὶ τὰ δέκα βήματα, ἔκαμψεν ἓνα δρόμον δεξιὰ, καὶ τότε στρέψαν ὀπίσθεν τὴν κεφαλὴν καὶ ἐννοῶσαν ὅτι ὁ πατὴρ δὲν τὸ παρηκολούθει, ἔσταμάτησε πρὸ κατωφλίου θύρας καὶ ἀπορρίψαν τὸ ἐμπόρευμά του — ἐν ξύλινον κιβώτιον μὲ σάπωνας — κατὰ γῆς, ἐκάθησε καὶ αὐτὸ καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ.

Πόσῃ ὥρᾳ ἔμεινεν ἐκεῖ, καὶ τίνες διαλογίσμοι ἐσπάρασσον εἰς τὸ διάστημα αὐτὸ τὴν δύστηνον ψυχὴν του, οὐδ' αὐτὸ ἐγνώριζεν. Ὅταν ἡγέρθη ὁμῶς καὶ ἐσπόγγισεν ἐπάνω εἰς τὴν λερωμένην του χειρίδα τοὺς ἐρυθροὺς ἐκ τῶν δακρύων ὀφθαλμούς του, ἦν ἐσπέρα προκεχωρημένη πλέον, καὶ ὁ ταλαίπωρος μικρὸς ἀφῆκε θλιβεράν φωνήν, ἀντιληφθεὶς τὸ πρᾶγμα.

— Πάει: Πάλι ξύλο θά 'χω ὁ κακόμοιρος τὸ βράδυ.

Ἦρπασεν ἐν τούτοις τὸ κασσάκι του καὶ ἤρχισε νὰ τρέχῃ καὶ νὰ φωνάζῃ δυνατά.

— Σαπούνια μυρωδάτα, κύριοι. Σαπούνια.

Ἀπὸ τὸ πρῶν, εἶχε πωλήσει ἐνὸς φράγκου μόνον πρᾶγμα. Τὸ μεσημέρι ὁ πατέρας του στὸ σπῆτι, τὸ ἐξυλοφόρτωσεν.

— Τεμπέλη, χάσκεις μὲς τοὺς δρόμους.

Καὶ τὸ ἀφῆκε νηστικόν· οὐτ' ἐν τεμάχιον ἄρτου ξηροῦ τοῦ ἔδωκε, καὶ ἀφοῦ τοῦ ἐπῆρε τὸ φράγκον τῆς πωλήσεως, τὸ ἔρριψε μὲ λάκτισμα ἔξω τοῦ οἴκου του μαζὺ μὲ τὸ κασσάκι τὰ σαπούνια κρᾶζων:

— Ἐλα πάρε τὰ βρεμμένα σου καὶ φεύγα. Κι' ἂν ἔρθῃς τὸ βράδυ κακομοίρη, χωρὶς νὰ βαστᾷς τὸ τᾶλληρο, ἢ ράχῃ σου τὸ ξέρεи.

Καὶ τὸ δυστυχὲς ἐκεῖνο πλάσμα κεκτημένος, πεινῶν, καὶ πάσχον εἶχε καθίσει εἰς τὸ κατωφλίον τῆς θύρας ὅλον τὸ ἀπόγευμα καὶ ἔκλαυσε τὴν τύχην του. Τί τάχα ἔπραξε διὰ νὰ ὑποφέρῃ τόσον;

Τί τοῦ ἔδωκε τοῦ δυστυχοῦς αὐτοῦ ὁ κόσμος διὰ νὰ ζητῇ τοσαῦτα παρ' αὐτοῦ, καὶ τί ἐζήτησεν ἀπὸ τὴν ζωὴν αὐτό, διὰ νὰ ᾔῃναι ὑποχρεωμένον νὰ πληρῶνῃ τόσον ἀκριβὰ τὴν ὑπαρξίν του; Δὲν ἐγνώρισεν αὐτὸ ζωὴν. Ἀφ' ἧς ἡμέρας ἔμαθε νὰ σύρῃ μόνον του τοὺς πόδας, ὁ πατέρας τὸ ἐφόρτωσε μὲ μίαν κάσσαν ἐμπορεύματα καὶ τὸ ἔστειλεν ἔξω εἰς τοὺς δρόμους νὰ ἐπαιτῇ καὶ νὰ πωλῇ. Κάθε βράδυ ἐγύριζε τὸ δύστηνο ἐξητλημένον ἀπὸ τοὺς δρόμους καὶ ἀπὸ τὴν κούρασιν εἰς τὸ φτωχὸ τοῦ σπῆτι, καὶ ἐκένωνε τὰ θυλάκιά του εἰς τὰ χέρια τοῦ πατρός: Αὐτὸς τοῦ ἔδιδεν ἐν τεμάχιον ἄρτου καὶ ἐν λάκτισμα καὶ τὸ ἔστειλε νὰ κοιμηθῇ εἰς μίαν σκοτεινὴν γωνίαν. Περὶ τὰ χαράγματα τὸ ἐξυπνοῦσε καὶ τὸ ἔστειλε καὶ πάλιν ἔξω νὰ πωλῇ, νὰ συναθροίζῃ, ὅβολον πρὸς ὅβολον τὸν ἄρτον τῆς ἡμέρας.

Τὸ δύσμοιρον! Αὕτῃ ἦτον ἡ ζωὴ του. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον ἐμεγάλωσε καὶ ἔφθασε τὰ δώδεκά του χρόνια. Καὶ ἐξηκολούθει ἡ αὐτὴ ζωὴ.

— Σαπούνια μυρωδάτα κύριοι. Σαπούνια.

Διαβάτης τις τὸ ἐσταμάτησε καὶ ἠγόρασε ποσότητα οὐχὶ εὐκαταφρόνητον· τοῦ ἔδωκε δύο δραχμάς.

Ἐχάρη τὸ δυστυχὲς παιδίον, ἔχωσε μέσα εἰς τὴν τσέπη του τὸ δίφραγκον καὶ εὐχαριστῶν ἀπὸ ψυχῆς τὸν ἀγαθὸν του δαίμονα, ὥρμησεν ἔμπρός.

— Σαπούνια.

Εἰς γυρολόγος, εἶχεν ἐκεῖ εἰς μίαν ἄκραν τοῦ πεζοδρομίου ἕν πανόραμα. Τριγύρω παῖδες ἄλλοι ἔχασκον. Ἐπλησίασε καὶ ὁ πτωχὸς μικρὸς καὶ ἐθεᾶτο.

Τί;

Τίποτε. Καὶ ὁμως ἀφηρέθη. Ἡ παιδικὴ ψυχὴ του ἐνετρύφα εἰς τὸ ἄγνωστον, ὅπερ ἐνέκλειε τὸ μαγικὸν κιβώτιον τοῦ γυρολόγου. Βασιληάδες, Αὐτοκράτορες, τὴν Πόλι, τὸ Παρίσι.

Πῶς ἤθελε νὰ ἔβλεπεν!

— Μιὰ πεντάρα τὸ πανόραμα. Ἐμπρός.

Μιὰ πεντάρα· καὶ ποῦ νὰ τὴν εὕρῃ. Ὅλην τὴν ἡμέραν ἔτρεχε καὶ ἰδρωνε καὶ ἰκουράζετο διὰ νὰ κερδίσῃ μιὰ γωνιά ξηροῦ ψωμιοῦ. Ἐκείνη τὴν ἡμέρα δέ, οὔτε τὸ ψωμί του εἶχε βγάλει.

Ἀφοῦ ἦτο νηστικόν.

Ἐστέναξε βαθύτατα καὶ ἔθηκε τὴν χεῖρα του εἰς τὸ θυλάκιον διὰ νὰ ψαύσῃ τὸ κέρδος του τὸ πρὸ μικροῦ. Ἀνελογίσθη, ὅτι μὲ αὐτὸ κάπως θὰ ἐδικαιολογεῖτο. Δὲν ἠγόραζαν θὰ ἔλεγε: Θὰ ἔτρωγε καὶ πάλιν ξύλο, ἀλλ' ἴσως θὰ τοῦ ἐδίδαν ψωμί.

Ἀλλ' ἀφῆκε φωνὴν μεγάλην πόνου καὶ ἐτινάχθη σύσσωμον.

— Μοῦ τό 'κλεψαν, ἄχ Θε μου· μοῦ τό 'κλεψαν.

Καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ.

Τί θὰ ἔλεγε; Πῶς θὰ ἀπελογεῖτο;

Ἐρμαιοὺς ὑψίστου πόνου, ἐπλανᾶτο κλαῖον καὶ ἀναζητοῦν τὸ δίφραγκον του. Ἐψαχνε παντοῦ· οἱ διαβάται παρερχόμενοι τὸ ἔβλεπον ἐρείπιον ὁδύνης νὰ περιφέρηται ἐκεῖ τριγύρω, καὶ νὰ ζητῇ ἡρέμα ψιθυρίζον:

— Τί θὰ γείνω. Τί θὰ γείνω. Χάθηκα.

Εὐρέθη εἰς ἀργὰ κατὰ τὰς δέκα, ὁ ὁποῖος ἤκουσε τὸν πόνον του.

— Νὰ πάρς ἕνα τάλληρο καὶ φεύγα.

Ὁ δυστυχὲς μικρὸς, ἐκόλλησεν ἐπάνω εἰς τοῦ εὐεργέτου του τὴν χεῖρα τὰ ὑγρά του χεῖλη, τὴν ἐφίλησε γλυκά, γλυκά, καὶ ἔφυγεν.

Τὸ βράδυ ἐκεῖνο, ἔφαγε ψωμί.

... Τὴν ἐπομένην τὸ πρῶν, ἐκεῖ εἰς τὸν σταθμὸν τῆς Κηφισσιᾶς, ἐφάνη ἐκ νέου. Ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἠλλαξεν ἐμπόρευμα. Ἐπῶλει ἄνθη.

Ἦτο τεθλιμμένον πάλιν. Τὸ πρόσωπόν του ἐρυθρόν, ἔφερεν εὐδιάκριτα ἰχνη δακρύων. Τὸ εἶχε συναντήσῃ ὁ πατήρ του πρὸ μικροῦ θεώμενον προ-

θήκην καταστήματος. Τὸ ἀτυχὲς παιδίον : Ἦτο δωδεκαετής : Δὲν εἶχε καὶ αὐτὸ ψυχὴν παιδός ; Εἶχε κρεμαμένον τὸ κάτω χεῖλος καὶ μ' ἐν μειδιάμα ἀρρήτου ἀπολαύσεως ἐβλεπε τὰ λαμποκοποῦντα εἶδη τῆς πολυτελείας.

— Τεμπελχανᾶ.

Τοῦ κατέφερε δεινὸν τι ράπισμα κατὰ τῆς κεφαλῆς.

Τὸ δύστηνον ἀλγῶν καὶ κλαῖον, ἀπεμακρύνθη πρὸς τὸν σταθμὸν τῆς Κηφισσιᾶς.

Τὸ τραῖνον ἡτοιμάζετο νὰ φύγῃ.

— Μενεξέδες φρέσκους !

— Ψίτ ! Ἀπὸ ὧ.

Φωνάζουν ἀπὸ τὸ βαγόνι.

Τρέχει τὸ παιδίον.

Ἄλλ' ἐξεκίνει ὁ συρμός.

— Ἀλτ ! Μικρέ, κραυγάζουσιν οἱ ὁδηγοί.

Τὸ παιδίον τρέχει ν' ἀρπάσῃ τὴν κινουμένην ἤδη ἀμαξοστοιχίαν καὶ νὰ δώσῃ τὸ μπουκέτο, ἀντὶ τοῦ ὁποίου θὰ ἐκέρδιζε μέρος τοῦ ἄρτου τῆς ἡμέρας. Δὲν ἀκούει εἰς τὴν φωνὴν τῶν ὁδηγῶν, ὑπὲρ αὐτὰς ὑπάρχει τοῦ πατρὸς ἡ ῥάβδος.

Ἀρπάζει τέλος τὸ ἀντρείσμα ἐνὸς ἐξώστου. Ἄλλ' ὀλισθαίνει, περιπλέκεται τὸ ἄκρον τοῦ ἐνδύματός του καὶ πρὶν ἢ προλάβῃ ν' ἀφήσῃ κἄν κραυγὴν, εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν ἀμαξοστοιχίαν.

— Κρίκ !

Ὑστάτη πόνου καὶ ὀδύνης ἀπέραντος κραυγή.

Ἡ ἀμαξοστοιχία σταματᾷ καὶ οἱ ὑπάλληλοι ἀποκομίζουν κατ'ωθεν αὐτῆς μίαν μάζαν ἄμορφον, οἰκτρὰν, καθημαγμένην.

Τὸ σῶμα τοῦ παιδός.

Ἐκράτει εἰς τὴν χεῖρα δυνατὰ τ' ἄνθη του, καὶ διεκρίνετο ἐπάνω εἰς τὸ συντεθλασμένον πρόσωπόν του, ἐν μειδιάμα ὀδυνηρότατον.

Ὁ βιοπαλαιστής ὁ δύστηνος, ἀφίνων τὴν ὑστάτην του πνοήν, ἄφινε καὶ ἐν εἰρωνικῶν μειδιάμα πρὸς τὴν ἀδικον τύχην, ἥτις χωρὶς λόγον καὶ χωρὶς καμμίαν ἀφορμὴν διεμέλιζε τόσον οἰκτρῶς τὴν ὑπαρξίν του, ἢ ὅποια τίποτε δὲν ὥφειλε εἰς τὸν Θεὸν οὐδ' εἰς τοὺς ἀνθρώπους, διὰ νὰ ζήσει καὶ ν' ἀποθάνῃ, ὅπως ἔζησε καὶ ὥς ἀπέθανε, μὲ δάκρυα καὶ πόνους καὶ σπαραγμὸν ψυχῆς καὶ σώματος . . .

ΠΑΡΙΑΣ

ΘΕΛΑΘΗ σύννους και ρακένδυτος, περιερχόμενος τούς δρόμους. Καί μίαν έσπέραν έσταμάτισεν εις μίαν γωνίαν και έτεινε τήν χείρα ζητών έλεημοσύνην.

Κανείς δέν τόν έγνώριζε και έρρίφθη εις τόν Καιάδαν τουτόν τής ζωής, άγνωστον πόθεν. Καί όμως βεβαίως, θά ειχε παρελθόν. 'Ο βίος του τίς οίδε δια τίνων διελθών, θά ειχε και σταθμούς και θά ύπῆρξαν και ήμέραι καθ' άς ήτένιζε τήν ζωήν και αυτός ευδαίμων. Τρικυμιαί, τίς γνωρίζει ποίαι, ίσως και αυτή ή μοίρα ή οίκτρά, τόν έρρίψαν εις μίαν κοινωνίαν, πένητα, πεινώντα, άποροῦντα όλων τών μέσων τής ύπάρξεως, μη έχοντα ποῦ νά σταθμεύση, ποῦ νά κοιμηθῇ.

Είχεν όλας τάς ανάγκας τών κοινών θνητών, και οὔδ' άποθεν τά μέσα τής ικανοποιήσεώς των. 'Εζήτησε δις ή τρίς έργασίαν, άλλ' άπεδιώχθη.

Ήτον ήρεμος, γλυκύς, και ώσει τριακοντούτης. 'Εφαίνετο δέ πλέον ή μεσηλιξ. 'Η ζωή τόν ειχεν άφανίσει. 'Εκρουσε μίαν έσπέραν τήν θύραν ξενοδόχου. 'Εκαμνε ψυχός έξω φοβερόν. 'Ο δυστυχής έπέινα, και έπύρεσσεν. 'Ερρίγη δέ και συνεκρούοντο αί σιαγόνες του.

—Είμαι άρρώστος. Μίαν γωνίαν θέλω δια ν' αναπαυθῶ. 'Εξεδιώχθη.

Τότε έπροχώρησε, κάτι ψιθυρίζων, πρὸς τήν μεγάλην ὁδόν 'Αθηνᾶς· παρέπαιε και εκλονίζετο.

Αίφνιδίως έσταμάτησε. Δέν άντείχε πλέον.

Και ώσει λαμβάνων άπόφασιν έσχάτην, εκλινε τὸ σῶμα του ήρέμα, και εξηπλώθη επί του πεζοδρομίου.

Μετά δέκα λεπτά εκοιμάτο.

'Εν μέση ὁδῷ ὁ άπόκληρος.

Και τὸ ψυχός φοβερόν, εκαμνε τούς διαβάτας νά φεύγωσι τρέχοντες πρὸς τήν θερμήν των στέγην.

'Επιπτε χιών πολλή.

'Η νύξ φρικαλέα.

Και ὁ Παρίας ὕπνωττεν επί του μαρμαρίνου πεζοδρομίου.

Τήν έπομένην περί τά χαράγματα, όταν έφώτισεν ὁ ήλιος τήν γῆν, φύλακες τής δημοσίου ασφαλείας διερχόμενοι, εύρον τόν άνθρωπον.

ἐκείνον ἐξηπλωμένον ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου καὶ εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν.

Τὸν ὤθησαν.

Αὐτὸς ἀκίνητος.

*Ἦτο νεκρός. Εἶχεν ἀποθάνει ἐκ τοῦ ψύχους.

Λεπτὴ χιών, τοῦ περιέβαλε τὸ σῶμα ὥσπερ σάββανον. Ἡ κόμη του ἀπέσταζε περὶ τὸ μέτωπον, ὥσπερ ἰδρωτὰ ἀγωνίας.

*Ἦτον ἡ ἀναλυομένη παγερὰ χιών.

Τὸν ἀνήγειρον ἐκείθεν καὶ τὸν ἔθηκαν εἰς φορτηγὸν ἀμάξιον. Μετ' ὀλίγον εἰς τὸ νεκροταφεῖον, ὁ νεκροθάπτης ἐκάλυπτε μὲ τὸ βαρὺ καὶ μαῦρον χῶμα τὸ δυστυχὲς σαρκίον του.

Καὶ τίποτε δὲν ἐγνώσθη ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς ζωῆς του, ὅπως τίποτε δὲν ἐσχολιάσθη διὰ τοῦ θανάτου του. Οὔτε δύο πῆχεις κἂν ὑφάσματος εὑρέθησαν νὰ σαββανώσωσι τὸ σῶμα του, καὶ ὁ ἀγνώστος παρῆλθεν, ὅπως ἦλθε, δυστυχὸς Παρίας καὶ ἀπόκληρος τῆς τύχης ἐσχατος.

Ἄλλ' ἡ ἱστορία τοῦ θανάτου του, ἀνακεφαλαιοῖ τὴν ἱστορίαν τῆς ζωῆς του. Ἀπέθανεν ὅπως καὶ ἔζησε, θῦμα τοῦ θανάτου, ὡς ὑπῆρξε θῦμα τῆς ζωῆς, περιπτυσσόμενος ἀμφοτέρω εἰς τὴν ὑστάτην νύκτα τῆς ὑπάρξεώς του. Ἐζήτησε τὸν θάνατον εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ταύτην εἰς τὸν θάνατον, καὶ ἐξητυλίσειεν ἀμφοτέρω, καθ' ἣν στιγμὴν ἡπλοῦτο ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου ἀσθενὴς διὰ νὰ εὕρῃ θεραπείαν, ἀποκαμωμένος διὰ ν' ἀναπαυθῇ. Ἠπλοῦτο εἰς θάνατον κράββατον καθ' ἣν στιγμὴν ἐνόμιζεν ὅτι ἐκοιμᾶτο ὑπὸ λωτὸν ζωῆς καὶ ἐν τῇ τρομακτικῇ συγχύσει ἦν ὑφίσταντο ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ, ζωὴ καὶ θάνατος, συνετελέσθη τὸ ἐν μέρος τῆς οἰκτρᾶς εἰκόνας τῆς ἐλευσίνης ὑπάρξεως.

Τὸ ἕτερον ἀποτελεῖ ἡ ἀηδὴς ὄψις τῆς ἀνθρωπότητος, ἀρνῆθεις νὰ σώσῃ ἓνα δυστυχῇ ἐκ τοῦ θανάτου. Διότι τοῦ ἡρνήθη στέγην ὅταν τὴν ἐζήτησεν.

Εἶναι τοῦτο μία τραγωδία τῆς ζωῆς ἐκ τῶν φοβερωτέρων. Ἄνθρωπος ἀποθανὼν ἐκ πείνης καὶ ἐκ ψύχους, δίχως ὁ νεκρὸς του νὰ τύχῃ οὔτε σαββανώματος.

Ἐὰν ἡ φράσις αὕτη χαραχθῇ ἐπὶ τοῦ τάφου του, πόσων τὸ βῆμα δὲν θ' ἀνακόψῃ, καὶ πόσοι δὲν θὰ σταματήσωσι περίσκεπτοι, ζητοῦντες νὰ διίδωσι τὸ βάθος ὅλον τὸ ἀπέραντον τῆς τραγωδίας, ἥτις ἐτελέσθη εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς τοῦ δυστυχοῦς ἐκείνου, καθ' ἣν ὥραν αὕτη ἐγκατέλιπε τὸ ἐξητυλισμένον του σαρκίον.

Καὶ ὅμως τί σημαίνει! Ὁ κόσμος ἀπαθὴς βαδίζει καὶ ἀμέριμνος. Καὶ θὰ παρέλθῃ ὁ χειμὼν καὶ τὸ ἔαρ θ' ἀνθήσῃ καὶ θὰ βλαστήσωσι τὰ ῥόδα καὶ οἱ ἱασμοὶ, καὶ δὲν εἶναι παράδοξον ν' ἀναπτυχθῇ καὶ ἐν περικαλλὲς φυτὸν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Παρίου τούτου τῆς ζωῆς, ὅστις ἀπέθανεν ἐκ ψύχους ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου.

Ὡ! Αὐτὴ ἡ φιλοσοφία τῆς ζωῆς!

ΙΔΕΟΛΟΓΙΑΙ

ΚΑΙ ΕΝ ΥΠΟ ΤΗΝ ΣΕΜΝΗΝ ΚΥΠΑΡΙΣΣΟΝ, ΦΩΤΙΖΟΥΣΑ ΤΟΝ ΤΑΦΟΝ, ἢ ΚΑΝΔΗΛΑ ΠΕΝΘΙΜΟΣ. ΠΑΡΕΚΕΙ ΕΠΑΙΖΟΝ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΚΕΦΑΛΗΝ ΕΝΟΣ ΝΕΚΡΟΥ, ΚΑΙ ΓΥΡΩ ΤΗΣ ΕΣΚΟΡΠΑ ἢ ΑΝΘΥΣΑ ΦΥΣΙΣ ἈΡΩΜΑ ΖΩΗΣ. ΑΙΓΟΚΛΙΜΑ ΤΟΝ ΤΑΦΟΝ ΠΕΡΙΣΤΕΦΟΝ, ΑΝΕΔΙΔΕ ΜΕΤ' ΑΥΘΑΔΟΥΣ ΟΡΓΑΣΜΟΥ ΤΟΥΣ ΜΑΓΙΚΟΥΣ ΤΟΥ ΚΑΛΥΚΤΟΣ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΚΙΣΣΟΣ ΜΕΤΑ ΣΤΟΡΓΗΣ ΕΝΗΓΚΑΛΙΖΕΤΟ ΤΗΝ ΚΡΥΑΝ ΠΛΑΚΑ.

ΥΠ' ΑΥΤΗΝ ΑΠΟ ΠΟΛΛΟΥ, ΎΠΝΩΤΤΕ ΤΟΝ ΎΠΝΟΝ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ, ΜΙΑ ΖΩΗ. ΜΙΑ ΠΑΡΘΕΝΟΣ ΖΗΣΑΣΑ ΟΣΟΝ ΤΗΣ ΧΑΡΑΥΓΗΣ ΤΑ ΚΡΟΚΙΝΑ ΑΝΟΙΓΜΑΤΑ: ΚΑΙ ΕΠ' ΑΥΤΗΣ ΓΟΝΥΠΕΤΗΣ ΩΡΑΙΑ ΜΙΑ ἌΛΛΗ, ΞΩΣ ΑΔΕΛΦΗ, ΑΠΕΤΙΝΕ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΨΥΧΗΝ ΕΚΕΙΝΗΝ. ΚΑΙ ΑΥΤΗ ἦΝ

ΩΡΑΙΑ. Ὡς ΠΡΟΣΤΗΥΧΕΤΟ ΕΚΕΙ, ΚΑΙ ΕΠΙΠΤΟΝ ΕΠΑΝΩ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΟΜΗΝ ΤΗΣ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΘΟΥΣ ΛΥΚΟΦΩΤΟΣ ΑΙ ΠΡΩΤΑΙ ΖΩΗΡΑΙ ΦΩΤΟΣΚΙΑΙ. ΚΑΙ ΕΧΡΩΜΑΤΙΖΟΝ ΜΕ ΠΕΝΘΟΥΣ ΜΕΛΑΝΗΝ ΣΚΙΑΝ ΤΗΝ ΑΠΑΣΤΡΑΠΤΟΥΣΑΝ ΕΚ ΚΑΛΛΟΥΣ ΚΑΙ ΝΕΟΤΗΤΟΣ ΜΟΡΦΗΝ ΤΗΣ, ΩΜΟΙΑΖΕΝ ΩΣΕΙ ΨΥΧΗΝ ΔΡΑΠΕΤΙΔΑ ΤΩΝ ΤΑΦΩΝ ΠΑΝΑΓΓΟΝ, ΕΠΙΣΚΟΠΟΥΣΑΝ ΕΝ Τῷ ΜΕΣῳ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ, ΤΗΝ ΖΩΗΝ.

Ἡ ΚΑΝΔΗΛΑ ἔΚΑΙΕΝ ΑἰΣΙΠΟΤΕ, ΚΑΙ ΕΠΑΙΖΟΝ ΠΑΡΕΚΕΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ, ΚΑΙ ΕΜΟΣΧΟΒΟΛΕΙ Τὸ ΑΙΓΟΚΛΙΜΑ, ΚΑΙ ἔΘΑΛΛΕ ΓΕΜᾶΤΟΣ ΑΠΟ ΣΦΡΥΓΟΣ Ὁ ΚΙΣΣΟΣ. ΚΑΙ Ἡ ΠΑΡΘΕΝΟΣ ἔΚΥΠΤΕ ΠΕΡΙΑΛΓΗΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΤΑΦΟΥ.

ἈΝΗΓΕΙΡΕ ΜΙΑΝ ΣΤΙΓΜΗΝ ΤΗΝ ΚΕΦΑΛΗΝ, ΕΠΕΔΙΩΡΘΩΣΕ ΤΗΝ ΚΟΜΗΝ ΤΗΣ ὈΛΙΓΟΝ, ΚΑΙ ΣΚΟΡΠΟΥΣΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΑΦΟΝ ΔΕΣΜΗΝ ΡΟΔΩΝ, ΕΚΙΝΗΘΗ, ἢ ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΘΗ. Οἱ ὀφθαλμοὶ ΕΦΑΙΝΟΝΤΟ ΩΣΕΙ ΔΑΚΡΥΟΝΤΕΣ: ἘΠΡΟΧΩΡΗΣΕΝ ὈΛΙΓΑ ΒΗΜΑΤΑ, ἌΛΛ' ΑἰΦΝΙΔΙΩΣ ΕΣΤΑΜΑΤΗΣΕΝ. ἘΝΩΠΙΟΝ ΤΗΣ ἸΣΤΑΤΟ ΑΝΗΡ Μ' ἘΝ ΜΕΙΔΙΑΜΑ ΧΑΡᾶΣ ΕΠΑΝΩ ΕΙΣ Τὸ ΠΡΟΣΩΠΟΝ.

ΚΑΙ ΕΚΕΙΝΗ ΕΜΕΙΔΙΑΣΕ ΠΕΡΙΧΑΡΗΣ, ΚΑΙ ἔΤΕΙΝΕ ΤΗΝ ΧΕΙΡΑ.

— ὦ! Σᾶς ΕΠΕΡΙΜΕΝΑ.

— ἘΒΡΑΔΥΝΑ ὈΛΙΓΟΝ.

ΜΕ ΠΕΡΙΠΕΠΛΕΓΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥΣ ΒΡΑΧΙΟΝΑΣ ΕΒΑΔΙΣΑΝ, ΠΡΟΣ ΤΑ ὀπίσω ΣΤΡΕΦΟΝΤΕΣ Τὸ ΒΗΜΑ. Τὰ ΧΕΙΛΗ ΤΗΣ ΠΑΡΘΕΝΟΥ Τὰ ΠΡὸ ΜΙΚΡΟΥ ΕΠΙ ΤΟΥ ΤΑΦΟΥ ΠΡΟΣΕΥΧΟΜΕΝΑ, ΕΚΙΝΟΥΝΤΟ ΝΥΝ ΕΙΣ ΛΟΓΟΥΣ ΤΡΥΦΕΡΟΥΣ. ΕΚΕΙ ΤΟΥ ΤΑΦΟΥ ὀπισθεν, ἤΠΛΟΥΤΟ ΚΑΘΙΣΜΑ ΕΝ ΜΕΣῳ ΔΥΟ ΚΥΠΑΡΙΣΣΩΝ. ΚΑΙ ΕΚΑΘΙΣΑΝ ΕΚΕΙ.

Ἡ ΠΛΟΥΤΑΣ ΣΚΙΑΣ Αὐτοῦ ΒΑΘΕΙΑΣ ἤΔΗ Τὸ ΛΥΚΟΦΩΣ, ΚΑΙ ΠΡΟΕΒΑΛΛΕΝ Ἡ ΝΥΞ. Ὁ ΓΕΛΩΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ Τὰ ὅποια ΕΠΑΙΖΟΝ ΜΕ Τὸ ΚΡΑΝΙΟΝ ΤΟΥ ΝΕΚΡΟΥ,

ἀντήχει χαριέστατος, καὶ μία αὔρα ἐλαφρά, ἔσειεν ἀπαλὰ τὰς κορυφὰς τῶν κυπαρίσσεων καὶ ἔφερε μέχρι τῶν δύο τούτων νεαρῶν ὑπάρξεων τὸ ἄρωμα τῶν νεκρανθέμων.

Ἡ σελήνη πλήθουσα, ἔλουε μὲ πλουσίας μελιχρὰς ἀκτῖνας τὴν νεκρόπολιν, καὶ ἔπαιζε μὲ τὰς σκιάς τῶν δένδρων.

Ψῖθυροι μόνον ἀπαλοὶ ἀνήρχοντο ἀπὸ τὰ χεῖλη των, καὶ ἦσαν περιπεπλεγμένοι οἱ βραχίονες, καὶ ἔψαυε τὰς παρειὰς ἡ κόμη, καὶ ἐκίνων φρίσσοντα τὰ χεῖλη. Μία ἐκστασις ἀστέρων εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπάνω: Μία ἄλλη κάτω εἰς τὴν γῆν ὑπὸ τὸ φύλλωμα τῶν κυπαρίσσεων, ὑπὸ τῆς νυκτὸς τὰς πρώτας περιπτύξεις, μέσα εἰς τὴν αἰωνίαν κατοικίαν τῶν νεκρῶν καὶ παρὰ τὰ γυμνὰ κρανία.

Ἡ σελήνη πάντοτε ἐφώτιζεν, ἡ νύξ προεχώρει ὁλονέν, καὶ τὰ παιδία ἔπαιζον. Καὶ οἱ δύο των ἀκόμη συνωμῖλουν...

Κᾶτι τι ἡσθάνθη αἰφνης ἡ παρθένος νὰ κυλίηται ὑπὸ τοὺς πόδας της. Ἐξέτεινε τὴν χεῖρα, καὶ ἀπέσυρεν αὐτὴν μὲ φρίκην.

Οἱ ἄβροί της δάκτυλοι προσέψαυσαν τὸ γυμνὸν κρανίον τοῦ νεκροῦ, ὅπερ διαφυγὸν ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν μικρῶν, ἐκυλίσθη μέχρι τῶν ποδῶν τῶν ἐραστῶν ἐκείνων.

Ἀφῆκεν ἐλαφρὰν κραυγὴν.

— Τί φρίκη!

— Ἐγέλασεν ἐκείνος. Τὴν περιπτύχθη πεφοβισμένην μὲ τοὺς δύο του βραχίονας καὶ ἐσφιγξεν αὐτὴν ἐπὶ τοῦ στήθους του.

Τοῦ ἐμειδίασεν ἐκείνη, ἀνατείνουσα τὸ βλέμμα εἰς τὸ βλέμμα του, καὶ περιέβαλλε μὲ τὸν βραχίονα τὸν τράχηλόν του.

... Καὶ προεχώρει ὁλονέν ἡ νύξ, καὶ τὰ παιδία εἶχον ἐξαφανισθῇ, καὶ ὅπισθεν ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς νεκρᾶς παρθένου ἡ κανδήλα ἔκαιεν, ἀλλὰ μὲ φῶς ὠχρὸν καὶ πάσχον, ἡμισθε-

* ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΣ *
"ΠΟΙΚΙΛΗΣ ΣΤΟΑΣ",
1901

Ν. Μ.

σμένον φῶς, ἀπὸ τὰς δέσμας τὰς ἀδράς μὲ τὰς ὁποίας τὸ περιεκάλυπτεν ἡ ζωντανή σελήνη.

... Ἦτον ἤδη νύξ. Ἡ ὥρα τῶν νεκρῶν καὶ τοῦ φωτὸς τῶν τάφων. Καὶ ἐμίανε καὶ ταύτην ἡ ζωή, ἀκολασταίνουσα παρὰ τὸ ἱερόν της, καὶ κατέσθυνεν ἐκεῖνο ἡ σελήνη, ἡ φωτίζουσα τοὺς ἔρωτας τῶν ζώντων.

᾽Ω. Ἡ ἀσέβεια ἐκείνη τῆς ζωῆς, καὶ τὸ μαρτύριον τοῦ τάφου...

ΠΡΟΣΩΠΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Αἱ μετὰ ταῦτα τί; Εὐρίσκεσαι ἀκόμη εἰς τὴν εὐτυχῇ ἐκείνην ἡλικίαν τάχα, ἥτις βλέπει ὅλα ῥόδινα τριγύρω της καὶ ἡ ὁποία τυφλῶς ἔχει πρὸς τὸν κόσμον καὶ πρὸς τὴν ζωὴν, καὶ ζῇ μὲ τὰς ἐλπίδας μόνον καὶ τὰς ἀπογοτεύσεις; Ἔχω πάντοτε ὑπ' ὄψιν μου, ὅτι ὁμιλῶ πρὸς ἄνδρα ὠριμον τὸν νοῦν καὶ τὰς αἰσθήσεις, πρὸς ἄνδρα βαρυθέντα πλέον νὰ βυθίζεται εἰς νέφη, καὶ εἰς κύματα ῥωμαντισμοῦ καὶ ιδεολογίας. Καὶ διὰ τοῦτο θέλω νὰ σοῦ ἐρμηνεύσω τὴν ζωὴν, καὶ νὰ σοῦ τὴν παρουσιάσω, ὁποῖαν τὴν ἀντιλαμβάνομαι ἐγὼ ὁ ὑγιὴς κατὰ τὰς φρένας, τὰ αἰσθήματα καὶ τὰς ἀρχάς, ἐγὼ ὁ οὔτε ιδεαλιστής, οὔτε πουριτανός, οὔτε πεσιμιστής καὶ οὔτε κατὰ τὸν συρμὸν πεπορωμένος ἢ ἀπογοητευμένος. Καὶ θὰ κάμης κάλλιστα νὰ σημειώσης ἀκριβῶς τοὺς λόγους μου, διότι μόνον ἐκ τῆς ὑγιοῦς καὶ ἀληθοῦς τοῦ βίου καὶ τῶν συνθηκῶν του ἀντιλήψεως, δύνασαι νὰ μορφώσης ὑγιεῖς καὶ ἀληθεῖς ἀρχάς, καὶ μόνον, ἐὰν συνειθίσῃς ν' ἀντιλαμβάνησαι αὐτὸν ὡς ἔχει, θὰ σωθῇς ἀπὸ τὰς τρικυμίας τῶν ἀλληλοσυγκρουομένων ἀντιθέσεων, αἱ ὁποῖαι ἐν καὶ μόνον ἔχουσιν ἐν τέλει ἀποτελεσμα, νὰ σοῦ συν-

τρίψωσιν ὑπὸ τὴν πελωρίαν τῆς ἀληθείας τῆς ζωῆς μυλόπετραν, ὅλα τὰ ἰδανικὰ καὶ τὰς ποιητικὰς ἐξάρσεις σου. Τί τότε ἔχεις νὰ κερδίσης;

Καὶ ὁ φίλος μου — ὁ εὐθυμος καὶ ἀγαθὸς καὶ σώφρων καὶ χρηστὸς καὶ εὐτυχὴς ἐκεῖνος φίλος μου — ἐγέλασε τὸ ἀγαθώτερον ἐκ τῶν μειδιαμάτων του, καὶ τύπτων μοι τὸ γόνυ ἐλαφρῶς.

— Εἶναι ὡραία, εἶπεν ἡ ζωή. Ὠραία ὡς ὁ οὐρανὸς τὴν ἀνοιξιν, καὶ ἐγὼ τὴν θεωρῶ ὡς τὸ καλλίτερον ἀπὸ τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ. Δὲν ὑπάρχει τίποτε ὡραιότερον ἀπὸ τοῦ νὰ ζῆς, ἀλλὰ νὰ ζῆς γνωρίζων ἀκριβῶς πᾶν ὅ,τι περιβάλλει τὴν ζωὴν σου, καὶ ἔχων ἐσχηματισμένην, ἀσφαλῆ πεποίθησιν καὶ γνώμην ἐπὶ ὅλων. Τότε δὲν πλανᾶσαι εἰς νοσηρὰς ιδέας, οὔτε παρασύρεσαι εἰς φληναφήματα, τότε δὲν μελαγχολεῖς καὶ οὔτε ἀπογοητεύεσαι, καὶ τότε δὲν αὐτοκτονεῖς, οὔτε περιφρονεῖς τὸν κόσμον. Τότε ζῆς ἀληθινά. Τότε καὶ μόνον τότε, λατρεύεις τὸν Θεὸν κατὰ πεποίθησιν, καὶ τρέφεις σεβασμὸν πρὸς τὴν τιμὴν, καὶ ἐκτιμᾷς τὸν ἄλλον, καὶ ἀγαπᾷς τὸν ἑαυτὸν σου. Τότ' ἔχεις πατρικὰ αἰσθήματα καὶ γνωρίζεις νὰ λατρεύῃς τὴν γυναῖκα καὶ νὰ ποθῇς αὐτήν, καὶ εἶσαι σύζυγος καλός, πατὴρ καλός, καὶ ἀδελφὸς ἢ καὶ υἱὸς καλλίτερος. Τότε εἶσαι ἄνθρωπος ἰσόρροπος καὶ τότε ἔχεις καὶ προορισμόν. Καὶ βεβαιώσου, ὅτι ἂν τὸ μέλημα τοῦ οἴκου καὶ τοῦ σχολείου ἢ φροντίς, ἦσαν νὰ παρουσιάσωσιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν ζωὴν ὑπὸ τὴν ἀληθῆ τῆς ἔποψιν, καὶ νὰ διδάξωσιν αὐτοὺς τί ἀκριβῶς σημαίνουναι αἱ λέξεις, ἐργασία καὶ συνειδήσεις, τότε σὲ βεβαιῶ τὰ ἔθνη δὲν θὰ εἶχον πλέον φυλακὰς, θὰ κατηργοῦντο τὰ φρενοκομεῖα, καὶ οἱ νεκροθάπται καὶ οἱ ἱατροί, θὰ μετεβάλλοντο εἰς ζυλοκόπους

Ὁ φίλος μου ἐσιώπησε στιγμὰς τινάς, καὶ ἔρριψε ῥεμβὸν τὸ βλέμμα του μακρὰν πρὸς τὸν ὀρίζοντα τὸν γαλανόν, τὸν συγχεόμενον ἐν τῷ λυκόφωτι, μὲ τῆς θαλάσσης τὴν κυανὴν φωτοσκιάν.

— . . . «Τί ὡραῖον πρᾶγμα, εἶναι, νὰ γνωρίζῃς τὴν ζωὴν! Πόσον τελείως θέτεις κάθε πρᾶγμα εἰς τὴν θέσιν του, καὶ πῶς δὲν σ' ἐπηρεάζουσιν αἱ δυστυχίαι, καὶ πῶς σὲ θωρακίζει τῆς ψυχῆς σου ἡ ἰσχὺς, κατὰ τῆς πάλης τῆς ὑπάρξεως. Καὶ τί ἀπλὴ τῆς φιλοσοφικῆς ταύτης ζητήσεως ἡ βάσις! Ἐγεννήθης εἰς τὸν κόσμον ἐν μέσῳ ἀπεράντων ἑκατομμυρίων ἄλλης ζωῆς ὕλης. Ἰδὲ καὶ ἀντέγραψον πιστῶς τοὺς νόμους τοὺς ἀναλλοιώτους τῆς μεγάλης φύσεως. Προσάρμοσον τὰς ἀπαιτήσεις καὶ ἀνάγκας τῆς ζωῆς σου πρὸς αὐτοὺς, διάπλασον τὸ φιλοσοφικόν σου σύστημα ἐπὶ τῇ βάσει τούτων, καὶ θές τὰ θέμεθλα τοῦ φυσικοῦ καὶ τοῦ πνευματικοῦ σου βίου ἐν συγκερασμῷ μεταξὺ τούτων καὶ τῶν ἀναγκαστικῶν φραγμῶν, οὓς ἡ κοινωνία ὅπου ζῆς, ἐδημιούργησε διὰ τὴν ὑπαρξίν της. Λάβε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου τὸ βραχὺ καὶ πρόσκαιρον ἐκάστου πράγματος, καὶ κανόνισον ἀρχὰς ἀναλλοιώτους».

Μὲ ἠτένισεν ἐνταῦθα πρὸς στιγμὴν καὶ διαγιγνώσκων εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου τὸν ἀγῶνα ὃν κατέβαλλον διὰ νὰ ἐννοήσω τὴν φιλοσοφίαν του.

— « Ἐξηγουμαι, εἶπε. Σοῦ συνέβη βέβαια νὰ συναντήσης εἰς τὸν βίον σου, ὥραϊαν καὶ περιπαθῆ γυναῖκα, καὶ ἀναμφιβόλως ἔχεις εἰς τὴν ράχιν σου παθητικὸν ἐρώτων, ἴσον μὲ τὰ ἔτη σου. Εἶσαι εὐτυχὴς βεβαίως, ἢ διὰ νὰ εἶπω κάλλιον ἔχεις τὸ σπέρμα τῆς ὑγιοῦς φιλοσοφίας τῆς ζωῆς ἐν σοί, καὶ ἐὰν οὐδέποτε συνέπεσε νὰ αἰσθανθῇς ἀπογοήτευσιν καὶ θλίψιν, τοῦτο, διότι ἀνεκάλυπτες ὑπὸ τὸν πέπλον τὸν αἰθέριον ὃν σὺ ἐξύφανες διὰ τὴν κόρην τῶν ἐρώτων σου, τὴν ἀηδὴ πραγματικότητα, ἣν οὐδαμῶς προέβλεπες ἢ ἐφαντάζεσο καὶ τούτου ἕνεκα καὶ περιεφρόνεις. Ἀλλὰ ὑπόθες ὅτι εἶχες συνειθίσει νὰ νομίζης τὴν γυναῖκα, ὡς ἐν ὃν ὑπερφύες, μετέχον τοῦ αὐλοῦ τῆς δημιουργίας, κάτι τι πνευματικῶς πληροῦν τοὺς ὅρους τῆς ζωῆς σου. Ὡ! Φαντάζομαι τὴν δυστυχίαν σου, καθ' ἣν ἡμέραν ἀποθηλυκῶν τὸ ἰμάτιον, θὰ ἔβλεπες γυμνὴν τὴν σάρκα, σάρκα μόνον, ῥοδαλὴν, σφριγῶσαν ἐκ ζωῆς, καὶ μεθυσμένην ἐκ τῆς προσδοκίας. Πῶς θὰ ἔτιλλες τὴν κόμην καὶ θὰ ἔφευγες οἰκτρὰν ἀρὰν ἀφίνων κατὰ τοῦ γυναιίου, ὅπερ τόσον ἰταμῶς κατεσυνέτριψε τὰ ἰδεώδη τῆς ψυχῆς σου.

Εἰπέ μου ὅμως τίς θὰ ἔπταιεν; Σὺ εἶχες τὴν ἀξίωσιν ν' ἀλλοιωσῇς τοὺς θεσμοὺς τῆς φύσεως, καὶ ὑπεράνω των νὰ θέσῃς τὰς φαντασιοπληξίας τῆς ψυχῆς σου, καὶ τὰ ἰδεώδη τὰ μωρά, ὅσα ἐγέννησαν ἐντὸς τῆς κεφαλῆς σου, οἱ καπνοὶ τῆς ἀτελοῦς σου διαπλάσεως, οἱ συσκοτίσαντες τὸν νοῦν σου μέχρι τοῦ σημείου, ὥστε νὰ μὴ ἀντιληφθῇ τὴν ἀλήθειαν τῆς φύσεως. Βεβαίως εἶχες τὸ δικαίωμα νὰ πλάσῃς τὸ ἰδανικὸν ἐν τῇ ψυχῇ σου· καὶ ἐγὼ ὅστις σοὶ ὁμιλῶ αὐτὴν τὴν ὥραν, ἔχω ὅλην τὴν διάθεσιν νὰ ψάλλω τοὺς ὥραίους ὀφθαλμούς, ἢ τὰ ἡβῶντα στήθη, κόρης ἢ καὶ γυναικός, νὰ μεταρσιωθῶ εἰς κόσμους ἀπαλούς ὄνειρων, καὶ νὰ ζήσω μέσα εἰς τὰ σύννεφα. Ἀλλ' εἰς τὸ βάθος τῶν ποιητικῶν μου τούτων διαλογισμῶν, ἀφίνω ἀκεραίαν τὴν ὑπόστασιν τῆς ἀληθείας τῆς ζωῆς: Καὶ καθ' ἣν στιγμὴν θὰ ἴδω τὸ ἰδανικόν μου νὰ συντριβῇται, σὲ βεβαιῶ ὅτι θὰ μειδιάσω διὰ τὸ περιέργον τοῦ πράγματος, καὶ ἐὰν εἶπω κοῖμα, ὁ οἰκτιρμὸς θ' ἀπευθύνεται πρὸς τὴν ψυχὴν μου μόνον, ἡ ὁποία παρερμήνευσε τὰ πράγματα».

« Γεννᾶσαι εἰς τὸν κόσμον αἴφνης ἔρηνος προστάτου, ὄρφανός, πτωχός, ἀνίσχυρος. Ἐν τῇ ψυχῇ σου ἀνυψοῦνται πόθοι, ὄνειρα, ἰδανικά πελώρια. Ἐχεις φιλοδοξίαν τεραστίαν, ἐπιδιώκεις τὰ μεγάλα, αἰσθάνεσαι νὰ πνίγηται τὸ πνεῦμα σου ἐντὸς τοῦ στενοῦ χώρου τοῦ κρανίου σου. Ἐχεις ὄνειρα νὰ γείνης πλούσιος, νὰ χαρακτηρισθῇς σοφός, ἢ καὶ ν' ἀποθάνῃς ἥρωα. Κάλλιστα. Διὰ νὰ ἔχῃς ὅλας ταύτας τὰς ιδέας ἐν τῇ κεφαλῇ σου, θὰ ἔχῃς καὶ πολὺ ἢ ὀλίγον εἰς τὰ στήθη σου, τὸ σθένος νὰ τὰς πραγματοποιήσης. Τὸ στάδιον ἀνοίγεται ἐλεύθερον πρὸ σοῦ, ὁ κόσμος ὅλος σοῦ ἀνήκει, καὶ εἰς τὴν πάλην οὐδεὶς σοὶ διαμφισβητεῖ τὰ δικαίωματα, ὅπως κατέλθης. Ἀλειψε τὸ σῶμα σου μ' ἔλαιον, τάνυσον τοὺς μῦς τῶν βραχιόνων σου καὶ μάρς.

Ἡρχίσεις. Προσέκοψες ἀπὸ τὸ πρῶτον βῆμα· μὴ δειλιᾷς, ἀλλ' ἐξα-

κολούθησον. Ἐχων καταστρωμένον ἀσφαλῶς τὸ πρόγραμμά σου καὶ βελτιῶν αὐτὸ μὲ τὰς ἐκάστοτε ἀνάγκας τοῦ ἀγῶνος, βαίνει πάντοτε ἡρέμα, ἀπαθῶς, δίχως νὰ σε κουράζη τίποτε. Θὰ σοῦ συμβῇ νὰ φθάσῃς εἰς τὸ τέρμα, ἀλλὰ θὰ συμβῇ πολλάκις καὶ νὰ σταματήσῃς ἢ νὰ πέσῃς κατασυντετριμμένος εἰς τὸ ἔδαφος. Ἐ! Τί μὲ τοῦτο; Τότ' ἐννόησον καλῶς, ὅτι ὑπάρχει ἡ αἰτία τοῦ προσκόμματος· ὑπάρχει ἡ ἐν σοί, ὑπερτιμῶντι τὰς δυνάμεις σου, ἡ ἐκτὸς σοῦ, κατὰ νόμον φυσικόν, ἡ ὅπως λέγουσι μοιραῖον. Κατὰ τὸν αὐτὸν ἀπαραλλάκτως νόμον, καθ' ὃν δύο ἰσοῦψῃ καὶ ἰσοδύναμα δενδρύλλια, παραλλήλως καὶ συγχρόνως ἐκβλάστησαντα, ἡ φύσις ἄλλως προορίζει. Καὶ τὸ μὲν μικρὸν εἰσέτι παρασύρει θύελλα καὶ καταιγὶς καὶ ἀφανίζει, ἡ κατατρώγει ζῶον τι καὶ καταστρέφει, τὸ δὲ ἀνδρούται καὶ ἐνδυναμώνεται, καὶ εἶναι μετ' ὀλίγον δρῦς πανύψηλος καὶ ἰσχυρά, ὑβρίζουσα τὰ σύννεφα, καὶ πτύουσα τὸν κεραυνὸν τῆς καταιγίδος.

Ἐὰν ἐφθασες καλῶς; Θὰ ἴδῃς ἐκπληρούμενον ἐν ὄνειρον, διὰ νὰ σχηματίσῃς ἄλλο παραχρῆμα, πρὸς ὃ θὰ τείνῃς ἐς αἰεὶ ἀγωνιζόμενος, ἕως οὗ πέσεις. Ἐπεςες ἀμέσως ἐξ ἀρχῆς; Πάλαισον ἀκόμη μὲ ὅσην ἔχεις δύναμιν μέχρι τοῦ τέλους. Οὗτος ὁ προορισμός, καὶ οὗτος ὁ νόμος. Πάλιν καὶ φθορά. Προορισμός τῆς φύσεως καὶ νόμος τῆς ζωῆς. Ἀπὸ τὴν πτώσιν σου θὰ ἐγερθῇ εἰς ἄλλος, ἀπὸ τὴν ἥτταν σου εἰς ἄλλος θὰ νικήσῃ, καὶ ἀπὸ τὴν νίκην τούτου ἄλλος θὰ καταστραφῇ. Ὁ νόμος ὁ αἰώνιος τῆς φύσεως.

Καὶ εἴτ' εἰς τὴν νίκην, εἴτ' εἰς τὴν ἥτταν, ἔχε τὸ συμπέρασμα αἰετοῦ ὑπ' ὄψιν σου. Τὰ πάντα πρόσκαιρα, τείνοντα ὅλα εἰς φθορὰν καὶ ἐκλείψιν. Κανόνισον μόνον τὰς διαθέσεις σου, μὲ τὰς ἀνάγκας τὰς κοινωνικὰς. Ἀκολουθῶν τὸν δρόμον σου, μὴν ἀλλοιώνεις τὰς συνθήκας τῆς ζωῆς. Διότι τότε μόνον εἶσαι δυστυχής. Ἐν πάσῃ ἄλλῃ περιπτώσει, ἔχων ὑπ' ὄψιν τὸ δόγμα τοῦτο τῆς φιλοσοφίας, καὶ ἀκολουθῶν τὴν βάσιν ταύτην τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, θὰ ὑπάρχῃς ἡσυχος εἰς τὴν συνείδησιν τὴν ἰδικὴν σου καὶ τῶν ἄλλων, θὰ τιμᾷς τὸν ἑαυτὸν σου πάντοτε καὶ θὰ σε ἐκτιμοῦν οἱ ἄλλοι, καὶ θὰ γελᾷς κατευχαιστημένους, συναισθανόμενος ὅτι ἀγωνίζεσαι καὶ σὺ ἐντίμως καὶ μὲ τὰς δυνάμεις σου, μέσα εἰς τὸ πανδαιμόνιον αὐτὸ τῆς αἰωνίας πάλης καὶ τῆς ἀφθόρου φθορᾶς».

«Ἐκ τῶν ἐκατὸν βεβαίως εἰς θὰ ἐπιτύχῃ. Οἱ 99 ἄλλοι εἶναι οἱ παραγόντες ἐκείνης τῆς ἐπιτυχίας. Ἀλλ' εἴτε εἶσαι ὁ ἐπιτυχών, εἴτε καὶ εἰς τῶν παραγόντων μόνον, ἐκτελεῖς ἐπὶ τῆς γῆς προορισμόν. Οὕτως ἀπὸ τῆς ἀφηρημένης ταύτης φιλοσοφικῆς ἀπόψεως, θὰ ἦσαι πάλιν. Ἀρκεῖ τῆς ἄλλης δὲ τῆς ἀνθρωπίνης, τῆς ὑποκειμενικῆς, θὰ ἦσαι πάλιν. Ἀρκεῖ εἰς ὅ,τι δύνασαι νὰ ἐπιτύχῃς σήμερον, ἐλπίζων μερίζονα διὰ τὴν αὔριον. Πάντως ἐπὶ τῇ βάσει τοιαύτης προσδοκίας καὶ πονήσεως, θὰ ἔχῃς ἀγαθὸν συμπέρασμα. Ἡ αὔριον θὰ σ' εὕρισκῃ δροσερὸν καὶ εὐθυμον, ἵνα

ἐπαναρχίσης τὸν ἀγῶνα. Τί τούτου κρείσσον; Κατέστησες τὸ πνεῦμά σου καὶ τὴν ψυχὴν σου αὐταρκές; Ἴδου ἡ λύσις».

Καὶ μειδιῶν ἀείποτε.

« Ἡ λέξις εὐτυχία, εἶναι λέξις ἀφρημένη λίαν καὶ κενή. Καθ' ἣν στιγμὴν ἡσθάνθης τὸ ἐγὼ σου ικανοποιούμενον, ἡσθάνθης καὶ τὴν εὐτυχίαν ἐν ὅλῃ τῇ ἐκφάνσει της. Τὸ ἐγὼ λοιπὸν αὐτὸ δύνασαι νὰ τὸ διαπλάσσης ὑγιῶς, νὰ τοῦ γνωρίσης τὴν ἀλήθειαν τοῦ βίου, καὶ νὰ τὸ πείσης ὅτι τοῦ καθήκοντος ἡ ἐπιδιώξις πρὸ πάντων, εἶναι ὁ προορισμός του; Ἐτελείωσες. Τὸ καθήκον πάντοτε τὸ ἐκτελεῖς ἐφ' ὅσον βαίνεις τὴν ὁδόν, ἣν ἀνωτέρω ἔλεγον. Καὶ ἰδοὺ πῶς εἶσαι εὐτυχής.

Ἄλλ', ἐξηκολούθησεν, ὅλοι οἱ ἄνθρωποι συντρίβονται συνήθως ἐπὶ τοῦ σκοπέλου τούτου. Εἰς ἕκαστος πλάσσει ἐν ἰδανικὸν τοιοῦτον ἢ τοιοῦτον. Νὰ τὸ ἐπιτύχῃ καὶ καλά. Εἰς τὰς 99 περιπτώσεις, ὅπως ἔλεγον ἐπὶ τῶν 100 ἀποτυχᾶναι. Καὶ ἰδοὺ τότε ὁ ἀπαισιόδοξος φιλόσοφος, τοῦ βίου ὁ πεσιμιστής, ὁ πεπωρωμένος ἄνθρωπος, ὁ ἀνοίγων τὰς θύρας τῆς εἰρκτης ἢ τοῦ φρενοκομείου, ὁσάκις δὲν καταρρύπανη τὴν ἀγνότητα τῆς φύσεως, μὲ τὸν σκορπιζόμενον δι' ἐνὸς πιστολίου, ἀνισόρροπον ἐγκέφαλόν του. Ἴδου τότε ἀναικύπτουσα δυνάμει τῶν ἀνθρώπων τούτων, ἡ νοσηρὰ φιλοσοφία τῆς ζωῆς, ἡ παρασύρουσα τὴν πρόοδον, ἡ ὀπισθοδρομοῦσα τὴν ὁδὸν τῆς ἐξελιζέως, ἡ φονεύουσα τὰς φρένας καὶ ἡ φθείρουσα τελείως τὴν συνείδησιν. Τί θὰ εἴπῃ τάχα ἀτυχία τῆς ζωῆς καὶ τί ἀπογοήτευσίς τοῦ βίου; Ὁ κόσμος βαδίζει ἀναλλοίωτον τὸν δρόμον του, καὶ ἀκολουθεῖ ἡ φύσις τοὺς ἀπαραγράπτους νόμους της. Τίς εἶσαι σὺ ὁ δοκιμάζων ν' ἀλλοιώσῃς ταῦτα;

Θὰ συντριβῇς ἀναμφιβόλως ὑπὸ τὰς μωρὰς ιδέας σου καὶ θὰ ἐξακολουθήσῃ ἡ ζωὴ τὴν τροχίαν της, ἀδιαφοροῦσα διὰ τὴν ὑπόστασίν σου. Τὸ μόνον ὅπερ διαπράττεις, εἶναι ὅτι σταματᾷς τὴν πρόοδον, καὶ ἐπιβραδύνεις τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν εἰς ἕκαστος θὰ εὕρῃ σταθερὰν τὴν θέσιν του ἐν τῇ ζωῇ καὶ θὰ παύσῃ πλέον ὁ ἀγὼν αὐτὸς ὁ φοβερός, ὁ πλήρης ἄχθους, καὶ ἀτέρμων » . . .

Ἐσιώπησεν ἐδῶ στιγμὰς τινὰς ὁ φίλος μου. Καὶ εἶτα μεταβάλλων τόνον.

— «Τί άξίαν έχουσιν οί λόγοι, αί μεγάλαι φράσεις, καί αί επιδείξεις αί μωραί ; Συνείθισον νά βλέπης πάντοτε γυναίκα, τήν γυναίκα. Δηλαδή έν όν όπως καί σύ, μέ διαφορετικήν μόνον διάπλασιν τοῦ σώματος, διά λόγους φυσιολογικῆς ανάγκης. Μήν τῆς δίδεις σημασίαν ἥς στερεΐται έντελώς. Σεβάσθητι αὐτήν κατὰ τοὺς νόμους καί θεσμούς τῆς κοινωνίας : Δός της ό,τι απαιτεῖ δυνάμει τῶν συνθηκῶν αὐτῶν, διά νά λάβῃς παρ' αὐτῆς, ό,τι όφείλει νά σοῦ δώσῃ. Τίποτε πλεόπερον. Ἄν ἦναι έρωμένη, σύζυγος ἢ μήτηρ, ό αὐτός ισχύει νόμος. Ἡ κοινωνία έχάραξε καθήκοντα καί δικαιώματα. Τηρῶν τά μέν, όφείλεις νά διεκδικῆς τά δέ. Διεκδικῶν δέ ταῦτα, τήρει ασφαλῶς ἐκεῖνα. Εἶσαι εἰς ισορροπίαν τότε. Ἄλλὰ τὸ νά φαντάζῃσαι αὐτήν ὑπερφυές τι όν, μέ δύναμιν καί μέ προορισμόν καί μέ σκοπὸν άλλοιον τοῦ πραγματικοῦ της, εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς νά πλάσσης ασφαλῶς τήν δυστυχίαν σου. Διότι ἐκτρέφεις τὸ ἐγὼ σου μ' ἐλπίδας άνεφίκτου ικανοποιήσεως, καί εἶναι φοβερόν νά μὴν τὸ ικανοποιήσης μετὰ ταῦτα, τὸ πειναλέον τοῦτο μεγαθήριον.

Θ' άδικήσης δέ καί τήν γυναίκα οὕτω, καί θά γείνης μισογύννης, καί θά παύσης νά αἰσθάνῃσαι τί θά εἴπῃ έρωμένη, μήτηρ, άδελφῇ ἢ σύζυγος. Πρᾶγμα φρικαλέον, όδηγοῦν εἰς πόρωσιν ψυχῆς καί πνεύματος. Καί ό άνθρωπος ισορροπῶν όφείλει όλα νά τά σέβῃται, εἰς όλα νά πιστεύῃ, άλλὰ νά μὴ πλανᾶται άπολύτως ὑπ' οὐδενός, ὑπερ πάντα άπολύτως θέτων, τήν λογικήν φιλοσοφίαν τῆς ζωῆς».

«Καί ἤδη τί άκόμη θέλεις ; Μὲ τὰς ὑγιεῖς αὐτὰς αρχάς, δι' ὧν σέβεσαι ἐαυτὸν αἰέποτε, σέβεσαι καί τοὺς άλλους. Ἡ ὑποκειμενική ἐκτίμησις συνεπάγεται οὕτως αναγκαίως τήν άντικειμενικήν. Καί οὕτως εὐρίσκεισαι αἰέποτε έντός τῶν νόμων τῶν κοινωνικῶν, όπως εὐρίσκεισαι έντός τῶν φυσικῶν τοιούτων καί τὸ ἐμβλημα τοῦ βίου σου «έντιμος άγών» ἐξασφαλίζει τὸν ἄρτον σου. Διδάσκεισαι οὕτω διά μιᾶς τὰ τρία πράγματα, τήν εργασίαν, τήν συνείδησιν, καί τήν γυναίκα : Καί πλέον εἶσαι ασφαλῆς. Τί άλλο θέλεις ;»

Καί ἐξηκολούθησεν.

«Βάδιζε τὸν δρόμον σου έντίμως, κρατῶν ὑπερηφάνως ὑψωμένην τήν σημαίαν τοῦ καθήκοντος. Θά σοῦ συμβῇ νά πέσῃς' άλλὰ δέν θά κατασυντριβῇς' θά έγερθῇς καί πάλιν μέ ὑψηλὰ τήν κεφαλήν, καί όταν τέλος πάντων φθάσῃς εἰς τὸ τέρμα τῆς ζωῆς σου, θά δυνηθῇς ν' άποχαίρετίσῃς ταύτην ὑπερήφανος, καί ἥσυχος ότι έπετέλεσας τὸν ἐπὶ γῆς προορισμόν σου ».

Καί έσηκώθη άπὸ τήν θέσιν του ό φίλος μου. Ἦτο πλέον νύξ καί έβαινομεν πρὸς τὸν σταθμόν σιωπηλοί. Ἐκεῖ όταν έφθάσαμεν, άνέκοψε τὸν δρόμον μας ρακένδυτον παιδίον.

— Μιὰ πεντάρα γιὰ ψωμί !!

Ἐσταμάτισα τότε καί ἤτένισα τὸν φίλον μου περιλύπως. Τὸν εἶδα νά δακρύῃ καί νά μέ άρπάξῃ μέ όρμὴν ἐκ τοῦ βραχίονος.

— « Νὰ μοῦ λέγῃ ὅλη ἡ φιλοσοφία μου. Τὴν θραύει ἔν ρακένδυτον παιδίον ἐπαιτοῦν ἐν μέσαις νύκταις εἰς τοὺς δρόμους. Ἐρωτᾷς τί ὀφελοῦν οἱ λόγοι μου, καὶ τί θ' ἀπαγείνη τὸ παιδίον τοῦτο ;

Τοῦτο ἐρωτᾷς, δὲν εἶναι ἀληθές ;

Πολὺ καλὰ : Καὶ ἐγὼ λοιπὸν σοῦ λέγω, ὅτι, ἐάν, καθ' ἣν ἡμέραν ὁ πατήρ τοῦ ἀτυχοῦς αὐτοῦ παιδὸς ἐσκέπτετο ὅσα ἐγὼ σοι εἶπον πρὸ ὀλίγου, ἐρρύθμιζε τὴν ζωὴν μὲ τὰς κοινωνικὰς συνθήκας καὶ δὲν ἐπλασσε κόσμους ὑπὲρ ἑαυτὸν καὶ τὰς δυνάμεις του, ἴσως δὲν θὰ ἐβλέπομεν τὸ δυστυχὲς αὐτὸ παιδίον εἰς τοὺς δρόμους.

Καὶ μετὰ σιγὴν.

« Ἀλλὰ τί θέλεις ὅλα ταῦτα ; Ἐφ' ὅσον ἡ ἀνθρωπότης βαδίζει, ὡς βαδίζει, τὰ θύματα τῆς πάλης τῆς ζωῆς, θὰ ἐξαπλοῦνται καθημερινῶς πρὸ τῶν ποδῶν της. Εἶναι εὐχερὲς ν' ἀνακόψης τὴν πορείαν της ; Νὰ τὴν μορφώσης, ὅπως σὺ κι' ἐγὼ τὴν ἀντιλαμβάνομεθα ; Τότε καὶ μόνον τότε θὰ φθάσωμεν εἰς τὸ σημεῖον νὰ ἴδωμεν κλειόμενα τὰ πτωχοκομεία, τὰς εἰρκτάς καὶ τὰ φρενοκομεία. Πρὸ αὐτοῦ, μὴν ἀπορῆς, δι' ὅ,τι βλέπεις, καὶ μὴν ἐπηρεάζῃσαι. Εἶναι τῆς πλημμελοῦς τοῦ βίου ἀντιλήψεως τὰ θύματα, ὁ πάσχων κόσμος, ἀπὸ τοῦ βιοπαλαιστοῦ αὐτοῦ παιδὸς ἐπαίτου, μέχρι τοῦ Παρίου τῶν Ἰνδικῶν δασῶν, ἀπὸ τῆς νεκρᾶς ἐξ ἔρωτος παρθένου, μέχρι τῆς ἐταίρας τῶν καταγωγίων, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀτυχοῦς αὐτόχειρος, μέχρι τοῦ κακούργου ὃν καρατομοῦσιν.

Καὶ ἤδη ἔχομεν ἡμεῖς ἀπλοῦν τὸ πρόβλημα. Πῶς εἰς ἕκαστος ἡμῶν θ' ἀπομακρύνῃται τῶν κινδύνων τούτων. Ὅταν ὅλοι τὸ ἐπιτύχωμεν χωριστὰ εἰς ἕκαστος, καὶ ἐνώσωμεν τὰς ἐνεργείας μας ἀπὸ κοινοῦ κατόπιν, τότε καὶ μόνον τότε, θὰ ἴδῃς μεταβαλλόμενον τὸν κόσμον, καὶ τὴν ἀνθρωπότητα, πτωχέ μου φίλε, νὰ μὴν πάσχη. Ἔως τότε θὰ βαδίζωμεν παντοῦ προσκρούοντες, καὶ θραύοντες κατὰ τῶν βραχυδῶν ἐκείνων νόμων τὴν φυσικὴς ὑπάρξεως, μαζὺ μὲ τὴν πτωχὴν φιλοσοφίαν μας, καὶ ψυχὴν καὶ σθένος καὶ ἐγκέφαλον ».

Καὶ συγκινηνέμενος ὁ καλὸς μου φίλος, μοῦ ἔσφιγξε τὴν χεῖρα καὶ ἐπήδησε μέσα εἰς τὸ βαγόνι τοῦ σιδηροδρομικοῦ συρμοῦ, ὅστις θὰ μᾶς ἐπανάφερεν εἰς τὰς Ἀθήνας . . .

(Ἐν Ἀθήναις, Μάρτιος 1900)

ΑΝΔΡΕΑΣ Χ. ΜΟΣΧΟΝΑΣ

